

# A SZŐLŐBEN

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik: minden hó 28-án.

Előfizetési díj: Egész évre 2 ft.

Szerkesztő és kiadótulajdonos:

CSOMOR KÁLMÁN.

## A borászati szövetkezetekről.

Többször irtunk a szövetkezetek előnyeiről; elmondottuk annak áldásosságát a szőlőbirtokosokra, előnyét a borfogyasztó közönségre.

Mindez azonban alig vezethetett kellő eredményre, abból látjuk, hogy a szövetkezetek létesítése iránt nem látjuk azt a nagy mozgalmat érdeklődést, mely azt joggal megérdemelné!

Most tovább megyünk, az alábbiakban bemutatjuk a mi borászati szövetkezetünket, mely csak a második évét éli, s már is örvendetes jelentéssel állhat elő.

A Gyöngyös-visontai bortermelők szövetkezete, melynek én is tagja vagyok, a december hó 15-én megtartandó rendkívüli közgyűlésre következő jelentést mutat be.

Álljon itt a jelentés szószerint, és legyen a begyőző érv a szövetkezet alakulásának előnyére és hasznosságára.

*Tisztelt Rendkívüli közgyűlés!*

Szövetkezetünk alakulása első évét átélte, s így habár a rendszeres és részletes beszámolás az alapszabály értelmében az év elején tartandó rendes évi közgyűlésen lenne bemutatandó, mindamellett nem látjuk az alapszabályba ütközőnek, ha most már a jelen rendkívüli közgyűlésen, ha csak részben is értesítjük a t. tagtársainkat, hogy addig is, míg a részletes kimutatást és jelentést kezeikhez juttatjuk, betekintést nyujthassunk a leolyt év eredményeiről.

Ugyanazon okok, amelyek a rendkívüli közgyűlés egybehívását tették szükségessé, ugyanazon okok köteleznek bennünket arra, hogy a lefolyt év eseményeit hacsak általánosságában is felsoroljuk, hogy így a Szövetkezet helyzetét feltüntetve bizalmat keltsünk, és oly határozathozatalra animáljuk a t. rendkívüli közgyűlést, mely nagyobb befektetést kíván, — mely azonban nemcsak gyümölcsöző leend, de a Szövetkezet haladását, felvirágzását és így tisztelt tagtársainknak érdekeit jól szolgálja.

Alakulásunk első évében a szüret tervezete, megállapítás és keresztülvitele az igazgatóságnak nagy gondot okozott. Első sorban azért, mivel e célra egy alkalmas helyiséget találni nehezen sikerült. És a sok vajudás után a kényszer hatása alatt meg kellett elégednünk egy oly helyiséggel, ahol a felszerelés — tekintve hogy ideiglenes — nagy költséggel járt; ahol a tagok által behozott termékeket szabatosan elhelyezni alig lehetett; és a felügyelet, daczára, hogy az igazgatóság tagjai azt felváltva teljesítették, *nem felelt meg a teljes kívá-  
nalomnak.*

Ezen első szüreti munkálat meggyőzte az igazgatóságot arról, hogy a Szövetkezetnek egy állandó otthont kell teremteni, ahol a szüret zavartalanul lesz keresztül vihető; — ahol a szüretelési edények, mondhatni állandó elhelyezést nyernek; s a minden szüret alkalmával előálló berendezés költségeitől megmentve leszünk.

Többszöri tárgyalás, behatóbb eszmecsere után az igazgatóság abban állapodott meg, hogy a Szövetkezet részére alkalmas szüretelési helylyel rendelkező házat vesz több évre bérbe. — Ámde ilyet találni nem sikerült; s így a kényszerszülte helyzetben egy alkalmas háznak a megvételét határozván el: az éppen eladás alatt álló »*Oroszlány*« című vendéglőt örökáron 20 ezer koronáért megvásárolta.

Megvette e házat annál is inkább, mert a szüretelés után leszűrt boroknak a különböző pinczékbe való elfuvaroztatása és a pinczékben eszközölt elhelyezése hektoliterenként tetemes összegbe került, mely összeggel a bor ára emeltetvén, az értékesítés gyengítésére szolgált.

Megvette a házat azért, mivel ezen ház nem volt drága, — mivel évszázad óta vendéglő volt, ahol a Szövetkezet jövedelmező italmérést folytathat; — mivel tágas 1300 □-öl területen fekszik, ahol a Szövetkezet a szüreteléshez alkalmas helyiségeket

emeltethet és végtére idővel oly nagy pinczét építhet, amelyben a szövetkezeti tagok borai elhelyezhetők ; — s mindenek felett pedig azért, mivel ezen ház és telek a legnagyobb forgalmi helyen a buzapiacson van, ahol is a *befektetett összegek értéküket sohasem veszítik el.*

Rövid birtoklás után, már a második de itt megtartott első szüret igazolta, hogy ezen hely a szüretelésre alkalmas, mivel sok megtakarítás volt eszközölhető ; — de az eddig lefolyt idő alatt arról is meggyőződünk, hogy itt egy igen jövedelmező állandó bor-, illetőleg italmérésünk lesz. Mert azon célunkat, hogy tisztán kezelt valódi és hamisítatlan borainkat méretjük, a nagyközönség is csakhamar felismerte ; s rövid pár hó alatt is oly kereslettel örvendeztetett, mely a legszebb reményekre jogosít.

Első sorban azt indítványozzuk, hogy a rendkívüli közgyűlés a házvételt 20 ezer koronáért tudomásul venni és jóvá hagyni méltóztassék.

A ház vétele után jön a második kérdés, mely a mai napra egybe hívott rendkívüli közgyűlés tárgyát képezi, — az tulajdonképen, hogy az örökáron megvett most már a Szövetkezet tulajdonát képező ház telkén a szövetkezeti tagok termésének borrá leendő feldolgozására és elhelyezéseire, valamint a törköly kifőzetésére alkalmas helyiségek emeltessenek.

Ezek kiépítése a Szövetkezet jól felfogott érdekében áll. Első sorban a szüretelő helyiségek azért, hogy ott a szőlőnek borrá leendő öntudatos és helyes feldolgozása eszközölhető legyen; — a pinczének azért, hogy a boroknak különböző pinczékbe leendő szállítási és elhelyezési költségei megtakaríttassanak ; s azon esélyektől megmeneküljünk, amelyek a nagyobb mennyiségű borok szállításainál a legnagyobb felügyelet és ovatosság mellett is előfordulnak. A Szövetkezet jól felfogott érdekében áll pedig leginkább az, hogy a borok lehetőleg együttesen legyenek elhelyezve, melynek sok előnye közül csak néhányat említünk meg.

Hogy mily hátrányos az, miszerint a borvevőt vétel alkalmával pinczérőlpinczére kell vezetgetni. — Ily sok jövésmenés is zavarólag hat a borvevőre. — Hátrányos a boroknak egész éven át több pinczében leendő kezelése. A gyakori lehuzások és töltögetések mellett a felügyeletet a sok különálló pinczében kellően megtartani sok nehézséggel jár. De abroncsleesés és egyéb előfordulható szerencsétlenség is előbb megtörténhet a

különböző helyen levő pinczékben, mint ott, ahol az áttekintés minden nap eszközölhető.

A pincze építése anyagi tekintetben is elodázhatlan, mivel a mult évben és a jelen évben is a pinczékbe lett szállításért nagy összeget adtunk ki. — Jövőben pedig a nagyobb termések után fokozatos kiadás lenne teendő.

De nem előnyösségi ok az egyedül, amiért ezen pinczét ki kell építeni, *de arra kényszerítve is vagyunk*. Eddig elszűrtünk egy évben 2500—3000 hektoliter bort. Tagjaink pedig, akiknek száma 37, évenként több-több bort termelnek; s számot vetve magunkkal úgy találtuk, hogy a közel jövőben legalább is 6000 hektoliter bort fogunk szűrni; még ha azon eset állana is elő, hogy a most bérbe birt pinczéket megtartanók: *akkor is kell egy oly pinczéről gondolkozni, ahol legkevesebb 3000 hektoliter bort elhelyezhetünk*.

Ily nagy pincze pedig ha bérelni akarnók is, nincsen városunkban; sőt kérdés, találnánk-e bérbe adandó több oly nagy pinczét, ahol ezen mennyiséget elhelyezhetnők? . . . .

Tehát a helyzet késztet arra, hogy egyelőre legalább 3000 hektoliter befogadására alkalmas pinczét építsünk. A további építést pedig hagyjuk későbbre, midőn a körülmények és az alakulások a szükségletet megállapítják.

A szőlőtörkölynek kifőzésére szolgáló épület és annak befogadására alkalmas gödrök építtetésének előnyét a dolog illetén állapotában azt hisszük felesleges fejtegetni; csak azt jelezzük, hogy a saját termésü szőlőnkből származandott törkölyből nyert pálinkát borüzletünk mellett értékesíteni képesek vagyunk. E mellett bizonyít az is, hogy a törkölypálinka üzlet a borüzlet kiegészítő része lévén: azok együtt nemcsak megférnek, de egymást előnyösen egészítik ki.

E célból az igazgatóság egy tervrajzot készítettett, azt módosította, melyet tisztelettel bemutatunk mint olyan dolgot, mely sok eszmecsere szüleménye, s mint oly tervet, mely egyelőre céljainknak teljesen megfelel. Ezen terv építési összege mint a költségelőirányzatból látható 39 ezer koronában van előirányozva.

Mielőtt azt indítványoznánk, hogy a házvétel árára 20 ezer, az építkezésre 40 ezer, s így összesen 60 ezer korona kölcsönt szavazzon meg a t. rendkívüli közgyűlés, szükség-snek látjuk, hogy a Szövetkezet egy éves multjából a nevezetesebb

eseményeket feltárjuk, s így a szövetséget életképességét igazoljuk, reá mutassunk azon erős reményünkre és jótékony aldasságra, melyet a Szövetség jövőjére táplálunk.

A szövetség 1900 évben alakult, s mint ilyen már kezdetben nehézségekkel kezdette meg működését, amennyiben az első év tetemes kiadásokat vett igénybe.

Az 1900 évben a szövetségi tagok által beadott boroknak legnagyobb része az 1901 évfolyamán elárúsítatott. A kereslet oly nagy volt, hogy a könnyebb borokból éppen semmi sem maradt meg. Csakis a nehezebb kiváló finom minőségű oly borok lettek megtartva és megmaradva, amelyekre mint óborra a Szövetségnek a jövőben is elkerülhetlen szüksége lesz.

Ez igazolja azon körülményt, hogy Szövetségünk a borpiaczon már eddig is illő helyet foglal el, s azon körülmény, hogy borvevőink ismételen felkeresnek, azt bizonyítják, hogy czélul kitűzött azon feladatnak, hogy valódi tiszta és hamisítatlan borokat értékesítsünk, és hogy e Szövetség területén termelt borok régi jó hírnevét visszaszerezzük, megfeleltünk. Miután az igazgatóságnak rendithetlen erős elhatározása, hogy jövőben is hasonlóképen fog eljárni: *a borvevőknek nemcsak megmaradását de új borvevők jelentkezését és érkezését is biztosítva látjuk.*

Boraink árát nem csigáztuk túl magasra, mindenesetre azonban olyan árakat állapítottunk meg, a melyeknél egyesek talán olcsóbban is adni szokták boraikat. De itt beigazolvva látjuk azon magyar közmondást: *»A jó bornak nem kell czégér!«*

De e mind e mellett míg egy részről a szolid reálitást tartottuk szem előtt, a kereskedelmi szellem elől sem zárkóztunk el, s oda törekszünk, hogy czégünk minél tágasabb téren legyen ismertté, mert tudatában vagyunk annak, hogy tisztelt tagjaink évről-évre nagyobb menyiségű szőlőt fognak beadni, s így a piac kitágítása is szükséges.

Ebből azon jogos reményt állapíthatjuk meg, hogy Szövetségünk életképes és fenállása biztos. Eme biztosított fenállás mellett a befektetés tehát megtalálja számadását.

Hogy Szövetségünk a kitűzött czélunk teljesen megfelel, fényesen igazolja az, hogy az *Országos-központi Szövetséget* hivatalos közegei útján, akik Szövetségünket többször szerencsétlítették s így megvizsgálták, oly jelentéseket tettek, melynek eredménye az, hogy az *Országos központi Szövetséget* a hitelt

óhajunkhoz mértén felemelte; s így ama szerencsés helyzetben voltunk, hogy tagtársainknak az alapszabályainkban előirt munkáltatási költségeket előlegezhettünk; — s így a t. tagtársak is megtalálváu számolásukat: e tekintetben is biztosan látjuk a szövetséget jövőjét. Annál is inkább, mivel az igazgatóság oda törekedett, hogy tagjainak minden lehető előnyt biztosítson. Ez okból a szőlőbetegségek ellen szükséges védő eszközökre, anyagokra a kereskedőkkel idejekorán szerződést kötöttünk, hogy a netaláni áremelkedés ellen tagjainkat biztosítsuk.

Igy szereztük be a rézgáliczot, a raffia háucsol stb., melyeket előre kialkudott árért a Szövetség garanciája mellett a tagok számlára vásároltak.

Hogy a Szövetség, mily áldásosan működött a vevőkre, azt a nagy kereslet mutatja; hogy mily előnyös a tagokra, az bizonyítja a legfényesebben, hogy naponként többen jelentkeznek a szőlőbirtokosok közül, és a szövetségbe leendő felvételüket kérik. Mivel azonban a létező tagok által beadott szőlőknek borra leendő feldolgozása is felette nagy munkát igényel, úgy hogy már az idei szüreten is megtörtént, miszerint a felhalmozott szőlő feldolgozása végett idő nyerendő, a szüretet napokra kellett felfüggeszteni, — s így az igazgatóság kimondotta, hogy mind addig, míg kellő helyiségekkel úgy berendezve nem lesz, hogy eshető nagy szüretet nyugodtan lebonyolítani nem tudja: legnagyobb sajnálatára, új tagokul senkit fel nem veend.

Daczára annak, hogy az első évben a szőlőmust magas árakban vétetett be, s daczára annak, hogy az alakulási kezdő évet oly kiadások, oly károk is terhelték, amelyek a jövőben kikerülhetők lesznek, mégis úgy zártuk le az első évet, hogy egy-egy hektóliter borra egy korona kiadási költséget vontunk le, a többit pedig tagtársainknak mind kifizettük; és az évet habár csekély de mégis nyereséggel zártuk le. — Ezen körülmény is biztos reményt nyujt arra, hogy Szövetségünk állandó lesz.

Nem kívánunk megfeledkezni arról sem, hogy házvételünk és pincze építésünk segélyezéseért a Magas kormányhoz felirtunk, és erős a reményünk, hogy életképességünk illeténi beigazolása után *nagyobb összegű támogatásban fogunk részesülni.*

Sok és különböző tervünk van, melyet tisztelt tagtársaink illetőleg a Szövetség érdekében megakarunk valósítani, melyek

azonban részben az épület, részben a pincze kiépítésétől függenek. Ezek közül csak azokat említjük fel, melyeket legközelebb keresztül vinni akarjuk. Ilyenek közé tartozik első sorban egyes alkalmas városokban a butellás borok értékesítése, melyeket leginkább-bizományban kívánjuk elérni. Célunk a fővárosban czégünk alatt szintén hasonló borüzletet csinálni.

Keresztül visszük a csemege szőlők szállítását; s tagtársainkat megakarjuk menteni attól, hogy egyesek maguk foglalkozzanak a csemege szőlők szállításával. — És azzal azon előnyt reméljük elérni, hogy nagyobb mennyiségű szállításaink értékesítésére külhonban állandó piacot létesítünk. — Ennek elérésére a szükséges eszközöket idő előtt nagyban beszerezzük.

Szóval megragadunk minden alkalmat, hogy szövetkezetünk tagjai termelvényeinek piacot szerezzünk, s azokat minnél előnyösebben értékesítsük. Annak lehetőségét biztosítja azon megdönthetlen igazság, hogy az egyesülésben az erő, erőben a hatalom, mely utóbbit úgy értjük, hogy Szövetkezetünk elvállalt ügyeinek lebonyolításában hatalmas legyen.

Mindezek után, midőn a helyzetet feltártuk s örömmel konstatáljuk, hogy a Szövetkezet áldásos intézmény; indítványunkat a következőkben terjesztjük elé :

Mondja ki a rendkívüli közgyűlés, hogy az igazgatóság amaz eljárását, hogy a házat 20 ezer koronáért megvette tudomásul veszi és helyesli.

Elrendeli, hogy a terv és költségvetés alapján az építkezés még e tél folyamán megkezdés, és egyidejűleg a 60 ezer korona kölcsön fölvételét megszavazza, és annak felvételével, valamint az építkezés keresztül vitelével az igazgatóságot bizza meg.

Az igazgatóság nevében :

Gyöngyös 1901 november 28-án

Tisztelettel

**Schröder Lajos,**  
igazgató.

## Ne ijedjünk meg!

Az emberek az új szőlőkultúrától lehetetlenségeket kívánnak. — Mihelyest a legkevesebb visszaesést, bajt látnak habár szórványosan is: félreverik a harangot. — Azután a féltudósok nagy képpel kezdik a világ végét hirdetni, nagy bölcsességgel kisütik azt, hogy az új ültetésben valamelyes halálthazó hiba van.

Most legutóbb kitalálta valamelyik, hogy a visontai szőlőtelep részvénytársaság szőlőjében a *gommose bacillaire* lépett fel; — átvették ezt a fővárosi lapok, s lett azután ijedelem Babilonban.

Nagyon természetes, ha ilyen rémhír kel szárnyra, a szegény ezer bajjal és nyomorúsággal küzdő szőlész kétségbe esik; már mintegy tornyosulni látja feje felett a vésztellegeket; bánatossá lesz, s rossz napokat él.

Azért írunk ezen dolgról, hogy küzködő szőlész társainkat megnyugtassuk és azt mondhassuk nekik, hogy az egész hír egyes féltudakos embernek agyában megszülemlett alaptalan vak lárma.

Mielőtt ezen dolgot részletesebben tárgyalnók, térjünk át a főkérdésre, hogyhát tulajdonképen mi is az a *gommose bacillaire*.

A *gommose bacillaire*áról hirt először is 1894. év őszén Ruszton alapították meg.

Emlékezhetnek reá tisztelt olvasóink, mily nagy riadalmat idézett elé ez a hír országszerte: — annak idejében mindenki arról beszélt, s benne nem kisebb ellenséget mint a filoxerát látták.

Elmondották, hogy ragadós és felette erősen terjed, a szőlőket határozottan tönkre teszi, — hogy ellene védekezni sem lehet.

A kormány nagyon okosan szakközégeit kiküldötte. A nevezett megtámadott szőlőket kivágták; a vesszőket tőkékkel felégették. Egyidejűleg a nevezett területet és vidéket záralá helyezték.

Mint minden ujság, ez is rövid ideig tartott. A szőlész közönségnél kezdett a kétségbeesés alászállni. — Napok, évek multak: ma már csak akkor emlékeznek a ruszti *gommose bacillairera*, ha azt így a lapok felemlitik. Sőt még az állam is megszüntette a veszteg zárt. S az ott, azon vidéken lakó szőlészeknek is kisebb bajuk is nagyobb annál, hogy a *gommose bacillaire*ára gondoljanak.

Mi ebből a tanulság? az, hogy jó ébernek lenni, de megijedni nem kell mindjárt. — Továbbá alapos tanulság más oldalról az, hogy hát a *gomose bacillaire* nem is rettentő ellenség, amely az ország szőlészetét átfussa és tönkre tegye.

Foglalkozzunk magával azon kérdéssel, hogy hát tulajdonképen mi is az a *gomose bacillaire*?

Miután erre a választ gyakorlati szempontból nem adhatjuk meg, de hazánkban senki sem adhatja meg, mivel természetében és valójában nem ösmerik, vándoroljunk el más országokba s tegyük tanulmány tárgyává, hogy hát tulajdonképpen mi is az a *gommose bacillaire*? . . .

A *gommose bacillaire* betegség állítólag Franciaországban a 80-as években volt látható. — Prunet nevű francia buvár fedezte fel oly tőkéken, melyek mézgásodásban szenvedtek. — De felfedezte ott is, ahol



egyéb betegségek, mint a szőlőhimlő, csalányosodás a sárgaságban voltak észlelhetők és többféle betegségben szenvedő tőkéken és azt állapította meg, hogy ezen betegséget egy parányi mitroszkopus lénynek tulajdonítja, mely az állat és növényország határain álló szervezetek országába tartozik.

Ezt a parazitát elnevezte chytridiumos betegséggnek.

Ezen chytridiumos szabad szemmel nem látható parazita, mely vékony szál segítségével mozog. Ennek belsejébe szabad szemmel nem látható kis olajesepp van. Ebből fejlődik tovább a csilangó szálai, melyeknek segítségével a vesszők és tőkék sejtjeibe hatol. — Télen át nem vesz el; tavaszkor azután folytatja munkáját; s nagyobb elterjedésükben benne levő olaj alakú anyag folyton mézgásodást idéznek elő.

A mézgásodás kicsiben ugyan olyan lehet, mint nálunk különösen a cseresznyefákon látható. Ott is először a héj alatt hatalmasodik el, és azután üti ki magát a fán. Ha egy ilyen mézga darabot leveszünk, alatta a héját kisebb-nagyobb mérvben megtámadva látjuk.

Velem történt ez év tavaszán, egy fiatal cseresznye ojtvány éppen az ojtás felett erősen mézgásodott. Midőn a mézgat eltávolítottam, úgy találtam, hogy alatta a fahéja is meg volt romolva; és a héj alatt majdnem folyékony feketés mézgásodás volt, amely a fás részt is már beteggé tette.

Vettem egy éles kést s úgy a beteg héjat, mint az elbarnult és megfeketedett fás részt levágtam. A seb a nyár folyamán szépen beheggedt, alig látható a nagy csonkítás. Igen ám, de ugyanazon fa egy felsőbb ágán ugyancsak elkezdett mézgásodni és romlani, ép úgy, mint az, ahonnét a mézgat előbb levágtam.

Ebből a tanulság az, hogy a mézgásodás nem pusztán helyhez kötött baj volt, de az egy parazita, mely a fa belsejében élt, s a fiatal fa fejlődésével az új hajtásban is fejlődött.

Én csakis így bírok magamnak a tőke mézgásodásáról fogalmat alkotni. — És erre feljogosít az azonos állapot és az, hogy a Plunet buvár is azt mondja, hogy ez a betegség magasabb rendű növényeken is elődik.

A betegség jelei a következők. A betegség a tőke tetejétől kezdődik és a gyökerekre ritkán jut el. — Először is a rügyek vakulnak meg a mézgatól; ha kihajt is, csak kinlódik. Termést persze az a gyenge vessző ha hoz is, nem képes megtartani, megnevelni.

A csekély lombozat sárgul néha piros-sárga savókkal vagy megfordítva van

A vesszőkön fekete vonalak láthatók. A vonalak helyén a felső hánnes elpusztul s akkor a vesszőn mélyedés látható, éppen úgy, mint a rosszkivitelű ojtványnál. — Később a csapokra is át hatol, itt azután már a mélyedés nagyobb lesz és azon át mézgas tapadó anyag tör elő.

Ezek volnának az állítólagos gommose bacillaire tulajdonságai, melynek gyógyítását a következőképpen írják elő.

A tőkék ősszel megmetszendők, azután vas- és rézgáliczoldattal bekenendők.

5 kilo rézgáliczot és 3 kilo vasgáliczot ajánl 100 liter vízben fel-

oldani, s a bekenést pamaocsosal eszközölni az állittatik, hogy ilyen ismételt bekenéssel a visszaesésnek indult tőkét is erőre lehet hozni.

Ha az olvasó úgy belemélyed ennek olvasásába, mint én belemé-  
rültem ennek leírásába, már majdnem kezdi hinni, hogy a gommose bac-  
zillaire már a határon van. Pedig hát nincs sem itt, de még máshol is  
alig; mert ezen betegség tünetei más betegségeknél is előfordulnak

Előfordul Dél-Olaszországban. ott azonban fekete-vésznek, malne-  
rónnek nevezik. — De ők is csak találgatnak. Csak annyit tudnak,  
hogy náluk, különösen a nedves helyeken a szőlő a fentebb leirt módon  
szórványosan vesz. Ez a betegség Kaliforniában is tapasztalható. Azt ál-  
litják: hogy ott azután erősen pusztít; azért azután kaliforniai beteg-  
ségnek is nevezik.

A malneró vagy fekete vész sem ragadós még Olaszországban sem,  
sőt ha egyes tőkéket kipusztít: *tovább nem igen terjed.*

Az egészről tehát azt lehet következtetni, hogy legyen az akár  
malneró, kaliforniai vész, vagy gommose baczillaire csakis a nedves ta-  
laju szőlőkben jelentkezik, ott sem ragadós és kétségbeesése okozó bajt  
nem idéz elő.

Engedjük meg, hogy egyes szőlőkben imitt-amott lehet mézgásodó  
tőke; de tudatában annak, hogy az nem ragadós, hogy azt gyógyítani le-  
het: nincs ok tehát a viszontai szőlőtelepről oly hirt közölni, helyesebben  
a hirt úgy fogni fel és úgy magyarázni, hogy ott egy aktuális ragadós  
betegség léteznék. *Ez nem igaz!*

Mint legtöbb szőlőben, amelyet kellő igazi felügyelettel nem ül-  
tettek több-kevesebb tőke visszaesik. Itt is úgy van.

Én nem vagyok részvényese a nevezett társaságnak, mivel magam-  
nak oly sok és nagyterjedelmű szőlőim vannak, melyek kezelése minden  
időmet igénybe veszi, alig jut annyi szabad időm, hogy e kis kedves  
lapomat a rendes időre megírassam.

Nem is a telep védelmére írom e cikket, mint inkább azért, hogy  
t. előfizetőim okuljanak rajta.

Sokszor hangoztattam és hangoztatom mindig, hogy egy jól kellő  
szakértelemmel, igazi felügyelettel, jó anyaggal telepített szőlő *megfi-  
zethetlen értéket képvisel*; s oly jövedelmet ad, mely még a legeladó-  
sodott embert is megszabadítja a bajtól, vagy mint szokták mondani:  
kiveszi *az ördög markából*. Mig egy rendszertelen, össze-vissza ülte-  
tésű szőlő csak átok a gazdára és azt előbb-utóbb koldusbotra juttatja.

Nem azt akarom én mondani, hogy a nevezett telep ültetésénél a  
felügyelő vagy intézőnek nem volt, vagy nincs kellő képessége, vagy jó-  
akaratu felügyelete; de azt, hogy egy száz holdas szőlőt egy tavaszon  
minden kivánalomnak megfelelőleg belehessen ültetni: *a lehetetlenség-  
gek közé tartozik.*

Hány ember kell ahhoz, hogy egy ilyen terület beültethető legyen?! . .  
Azután ezek között hány van, aki a telepítés részleteit érti és lelkiis-  
meretesen végzi. Hiszen én, aki magam állok egész nap a munkás háta  
megett és örökösen figyelmeztetem: *mennyiszor látom, hogy nem jól  
viszik keresztül a munkát!* . . .

Ennek a rengeteg telepnek az ültetése alkalmával az intéző nem

állhat minden egyes munkás háta megett. — Így azután az első hibát követik el már akkor, mikor az ojtványokat az ültetéshez válogatják. Hány hibás, hány selejtes ojtvány lesz ilyen helyen elültetve, amelyik azután 2—4 év múlva visszaesik?! . . .

A másik szurja a lyukat; *de hogy szurja?! . . . benyomja a vassat anélkül, hogy azt jobbra-balra mozgatva kitágítaná.* Így azután a vessző bejut egy szűk lyukba, ahol a vesszőt kellőképen porrai úgy körültemni, hogy oda levegő ne férközzék, alig lehet.

A termés, amely egyik főkelléke a jó ültetésnek, hogy történik? . . . a napszámban össze szedett leány, asszony, vagy ember, bár meglett nekik mutatva, hogy miként temje a vesszőt körül földdel, beleun egész nap figyelni; egy-két szurást esetleg csinál a tőke mellett, azután a földet a tetejére löki. Ennek azután megadta a halálos döfést, mert az a tőke, melynél a lyukban maradt üregek földdel jól ki nem töltetnek, 3—4 év múlva tönkre megy, mivel az üres helyen a vessző előbb megpenészedik, azután gombásodik, mely azután teljesen tönkre teszi.

Egyik ültető a vesszőt oly mélyen teszi be, hogy a nemes rész ver gyökeret; *s az alany ellustul.* Miután a nemes saját gyökeréről él: *az alany nem hajt gyökeret.* Ily állapotban él néhány évig, míg végre a nemes gyökereket a filloxera tönkre teszi *s vége a tőkének.* — Vagy, ha egy lelkiismeretesebb munkás végzi a második harmadik évben a gyökerezést és a nemes gyökereket eltávolítja: *az alanyon nem lévén gyökérezet a tőke visszaesik.*

A másik az ojtványt oly magasan helyezi el, hogy a tőnek szabadon álló magas nyaka van. — Első sorban az ilyen magas nyaku tőke rosszul neveli a tőkét; de legtöbb esetben hosszabban megreped; azután *a tőkének beharangoztak.*

Következik azután a kapálás, 100 vagy több kevesebb munkás kapál. Ki vigyáz arra, hogy az éles kapa a tőke nyakát meg ne sértse? Meg van mondva, hogy vigyázni kell, de hogy miként figyelik azt meg, igazolja azon számos elveszett tőke, amelynek a nyakán kapa-sértés ejtetvén: *ott elfenésedett; s végre az egész tőke nyakát körülfutotta s így elhal.*

Lehet-e most már csudálkozni azon, hogy az ilyen nagy telepen azután különböző okokból számos elmaradt és visszaesett tőkék láthatók.

A nevezett telepnek ültetési eljárását ezelőtt 3 évvel lapomban írt cikkemben kifogásoltam. Ugyanis azt mondtam, hogy ilyen felügyelet mellett habarccsal ültetni káros.

Saját szememmel láttam, hogy a keskeny és kicsiny lyukba bedugott vesszőre reá öntötték a habarcsot. Ami a lyukat felül befedte, s a vessző melletti üres térbe misem jutott; s így a levegő oda szorultván ott a penészedés állott be, mely fokozatosan gombásodóssá vált és ha eddig nem, de később a tőkét kiöli.

Még szerencsés az, ha az így elültetett vessző nem kész ojtvány volt, de alanyvessző, mely később zöiden ojtatván: *eldöntetett*; amelyben a döntéssel az ültetési hiba némileg helyre hozatott.

Összegezve az egészet, a visontai szőlőtelepen az én nézetem szerint nincs *gommose bacillaire*, de ha volna is, nincs ok nagyfoku

kétségbeesésre; — mert a tudósok állítása szerint szórványos betegség és gyógyítható.

De lehet és vannak ott nagyszámban beteg tőkék, mint ahogy legtöbb nagy telepen található, de lassan éveken át különböző módon helyrehozható.

Ebből is azt a tanulságot lehet meríteni, hogy nem kell minden mende-mondából származot rossz hirnek felülni és nem kell mindjárt kétségbeesni; — mert egy jól kezelt és jól telepített szőlőben, ha az alany a talajnak megfelelő: nem igen következhetik nagyobb baj, mely a telepet tönkre tenné, annál inkább, *mivel az ismert betegségek ellen biztos gyógyszereink vannak.*

## A ládában eszközlött fásajtásokról.

A nyár folyamán egy cikkünkben elmondottuk ama fényes sikert, melyet a ládában mohában elhelyezett fásajtványokkal már a ládában elértek.

Akkor elmondottuk, hogy a kötözetlenül elrakott fásajtvány már a ládában a mohában csodaszépen összeforott.

Később a kiültetés után az oskolában láttuk a benne helyezett bizalom megvalósulását.

Most ősszel a kiszedés alkalmával szintén megjelentünk; s az eredményt beható vizsgálat tárgyává téve úgy találtuk, hogy a remény valósult; forradások rendkívül szépek; gyökérzete bámulatos, s a jól egybeforrott ojtvány eredménye a 60 százaléktólinak teljesen megfelel.

Midőn a kiszedett ojtványokat vizsgálat tárgyává tettük, egy némelyik kifogásolta azon körülményt, hogy a forradás helyén a forrany erősen kidudorodott. — Később az kifogásoltatott, hogy az ojtvány helyén vastagodás van. Ekkor azután az egybe forradás helyén a kifogásolt ojtvány hosszában szét vágatván belső része az egybe forradás vétegett bírálathoz alá.

Tény az, hogy a forrany erősen ki van dudorodva; — tény az, hogy az ojtás helyén a vesszővastagabb — Tény az, hogy az ojtás helyén a bél meg van barnuiva, — nincs egybe forva, és ott egy kis üres helyen egy darabka idegen holt rész van.

A forrany erős dudorodása és a vessző vastagodás alapját az képezi, hogy az ojtvány nincs össze szoritva, de az egybeültetés után kötés nélkül van elhelyezve. — A vesszőn ejtett mézslapok szélei az egybe tevésnél szorosán nem találkozáván, a forrany képződés az üres tért kitölti: s amidőn kitölti egyidejűleg szabadon korlátlanul fejlődik kifelé is.

Az a kérdés, káros-e ezen körülmény az ojtvány életére? és tartósságára?

A gyakorlat arra tanított meg, hogy ha a két idegen vessző

összeforrott, a külső részén levő forrany nem fejlődik. Sőt idővel a tőke vastagodásával, midőn a tőke korosodásával kérget növeszt, nem is látható.

A forrany működése az összeforrasztás proceduráját végzi. Később ő is átalakul fás része és egybefejlődik a tőke egyéb fás részeivel, úgy hogy ha az jól egybeforrott tőkét szétvágjuk, alig találjuk meg az összeforradás helyét.

Lehet — ez a körülmény kezdetben szépségi hiba, mely később azonban megszűnik. Tehát sem az a körülmény, hogy a forradás helyen ugynevezett kicsucsorodás van, sem az, hogy a nemesítés helyén az ojtvány valamivel vastagabb, ne szolgáljon a gazdának aggodalmul.

Hátra van az a kérdés, hogy az a körülmény, hogy az ojtás belső részében egy kis elbarnult idegen részlet képez-e jogosult aggodalmat? Erre is nemmel lehet válaszolni.

Elsőben is legyünk tisztába honnét származik ez az önálló idegen kis rész?

Két okból származhat. Vagy a belcsatornából esik ki, akkor midőn a párosítás összetolatik, vagy a forrany futja be azt a kis üres helyet, mely ott képződik.

A vizsgálatot teljesítők ezt a két alternatívát állítottak fel.

Az utóbbi semmi esetre sem lehet; az a forranyból eredet nem lehet. Mert ha az volna; akkor a forrany többi részével egybe volna forrva. De különben a belső részben a forrany nem érvényesül; mivel az összeforrótt fás rész a belcsatornánál egészen sima; s így az ott rekedt kis fekete önálló részecske forranyból nem származhat.

De igenis származik abból, hogy a belcsatorna az ékhelyéről az összetolásnál leesik.

Kárt ez a kis fekete önállóan álló részecske nem tehet, mivel a belcsatorna azon részei, ahol elmetszik, soha egybe nem forrnak. Elbarnulnak; s miután a többi életképes belcsatornától így elmaradnak, eddigi tapasztalatok alapján a tő életére káros befolyással nincsennek.

Mert ha volnának 15—16 éves telepítéseknél feltűntek volna. — És azt kell feltennünk, azt a szolgálatot, melyet a belcsatorna addig tett: a nemesítés után is elvégzi.

Mindezekből az a tanulság, hogy a mohában eszközölt párosítás egészen jól beválik, s megérdemli, hogy vele bővebben foglalkozzunk.

---

## A viharágyuzás és a felhők vonulása.

(Folytatás.)

Legfeltünőbb a felhők vonulásának eltérése a széltől, midőn keleti, délkeleti és déli szél uj; ilyenkor 100 esetben 62 ízben az alsó felhők a szél mellől jobb kéz felől jöttek a nagy síkságon, Kún-Szent-Mártonban és Turkevén. A szél és felhő leginkább akkor áramlik egy irányban, ha a szél nyugotról vagy északnyugotról fú.

A levegő áramlásának iránya a felhők régiójában rövid időközönként keveset szokott ugyan változni, s így egy-egy zivatar lefolyása alatt is többnyire állandó marad az; ámde azért vannak esetek, midőn az ellenkezőt is tapasztalhatjuk. Az 1892. évi augusztus 26-ikán Turkevén reggel 7 óra 55 perczkor délnyugaton tünt fel zivatar, mely délelőtt 10 óra 10 perczkor délkeleten végződött. A zivatar vonulása egyezett azzal a légáramlattal, mely az alsó és közepes magasságu felhőket délnyugot felől északkelet felé szállította s állandóan délnyugot felől tartott felénk. A följegyzés 10 perczenként történt, s minden följegyzés a felhők vonulását délnyugoti irányúnak tünteti föl. Eleinte nem volt az ég alsó felhőkkel egészen elborulva, úgy hogy a báránnyfelhőket is lehetett látni; ezek is 8 óra 40 perczig állandóan délnyugotról érkeztek. Azután az alsó felhők egészen elborították az eget s így a felsőbb áramlást kivenni többé nem lehetett. De nemcsak a felhők iránya nem változott ezen zivatar alatt, hanem a szél is alig tért el a délnyugoti iránytól kissé jobbra vagy balra, 9 óra 30 perczkor pedig szélesend támadt s a zivatar végéig tartott. A szél ereje 30 fokról egyre leszállott.

E zivatar délelőtt 8 óra 43 perczkor a tetőpontig ért. Azelőtt délnyugoton és nyugoton dörgött az ég, 9 órakor nemcsak a tetőpont körül, hanem északnyugoton és északkeleten is dörög; majd 9 óra 10 perczkor ujlag délnyugoton dörög s 9 óra 30 perczkor már a tetőponton van e második zivatar, mely szintén északkelet felé tart, hol 9 óra 50 perczkor még dörög. Azután délkeleten kezd villámlani és dörögni s az utolsó dörgések is onnan hallatszanak.

Egészen mások a légáramlatok a Turkevén 1892. augusztus 23-ikán megfigyelt zivatar idején, mely délután 4 óra 45 perczkor igen tompa dörgésekkel keleten kezdődött. Hirtelen viharos (7 fokos) keleti szél támadt, mely délkeleten át lassanként délre fordult. Az alsó felhők (nimbus) előbb délnyugotról, majd délkeletről jöttek, utóbb északkeletről széleszaggatott esőfelhők vonultak.

Mit tanúsít ez az eset? Azt, hogy ha valaki zivatar elején figyelni vala meg a felhők vonulását, s azután viharágyukkal nekik tüzelt volna, biztosan állította volna, hogy a viharágyuzás nemcsak megállapította a felhőket, hanem ellenkező irányba is terelte, mivel a zivatar vége felé már nem délnyugotról, hanem északkeletről jöttek. Pedig turkevén nemcsak 1892-ben nem lövöldözték, hanem még ma sem riasztják a felhőket viharágyukkal.

De még más következtetést is enged meg az említett eset.

Ha a telep felügyelője, föltéve, hogy telep is, meg felügyelő is lett volna, az első dörgés elhangzása után 4 óra 50 perczkor megnyitja a keleten feltűnt zivatar ellen a viharágyuk tüzelését, s tapasztalja, hogy fél óra múlva a zivatar megszűnt, bátran ilyen jelentést küldhetett volna felettes hatóságának. Félórai heves tüzelés után sikerült a veszedelmes elemet megfékezni s a zivatart feloszlatani. X. Y. telepfelügyelő.

Telepfelügyelőnk azonban nem soká élvezhette volna a győzelem édességét. Alig telik el egy óra s a tetőponttól kissé keletre megdördül az ég. Talpra legénység? Szól az ágyu, a legénység dolgozik, de a féket vesztett elem nem akar csendesedni, hol délkeletre, hol északnyugotra távozik ugyan, de újra a tetőponton jelenik meg. »Kétségbeesetten küzdünk. Végre másfél órai munka után megtörtük a zivatart, mely két-felé szakadva, részint délnyugotra, részint nyugotra (vagy kevésbé pontosan jelölve a szemhatárt), azaz északnyugotra huzódott.« Bátran elküldhette volna e jelentést is X. Y. telepfelügyelő.

Ime, mekkora változások rövid ideig tartó zivatar alatt is. Hát ha azután olyan égi háboru tör ki, mely 6 órán és 12 perczen át harcba szállítja vészes elemeit s megremeget embert és állatot, vajjon ki érez kedve: s ki talál időt ennek a megfigyelésére!

Husz év alatt egy ízben volt alkalmam ilyen hosszú ideig tartó zivatart megfigyelni, Tokajtól mintegy 10 kmnyire délen, Tardoson a Tisza mellett 1888. július 28-ikán. Az első dörgés délután 2 óra 58 perczkor dél-délnyugot felől hallatszott.

A szél a Nappal ellenkezőleg, az áramlat a felhők szintáján pedig a Nappal egyezőleg fordult általában véve. Az alsó felhők leginkább délről és délnyugotról jöttek, időközönként azonban nyugotról, északnyugotról és északról is. Volt eset, hogy az egyik alsó felhő délről, a másik ugyanakkor északról jött, természetesen nem ugyanazon a szintájon. A zivatarfelhő teteje felnyult a felső légáram szintjáig, mely a zivatar elején nyugotról jött.

A milyen változatos volt a légáramlat, annyira változékony volt a villámlás helye is. Hol a tetőpontig ért a zivatar, hol távolodott tőle újra a tetőponton, hol kisebb nagyobb távolságban villámlott s a szemhatár különböző részein hol itt, hol ott dörgött.

Miethogy tehát egy-egy zivatar lefolyása néha igen bonyolult, a viharágyuzás felügyelői részéről tett jelentések a zivatar megállításáról, feloszlatásáról, más irányba való tereléséről, pontosságra és megbízhatóságra nézve számot nem tarthatnak. Hiszen ha az ágyuzás csakugyan hatna is rá, nem tudjuk, vajjon ágyuzás nélkül is nem épen ugy történt volna-e minden, mint a hogyan ágyuzással történt. Az ágyutelepek mellett felállított meteorológiai állomások, a dologhoz értő megfigyelőkkel, tudnák csak megegyezhetetlenul igazolni, hogy vajjon a zivatar épp ugy folyik-e le ágyuzás kíséretében, mint ágyuzás nélkül.

E követelmények Olaszországban már eleget is tettek. A római meteorológiai intézet Felső-Olaszország nyugoti és keleti részén egy-egy

ellenőrző állomást állított fel, hogy figyelemmel kísérje mindazokat a légköri jelenségeket, melyek az ágyuzás szempontjából tekintetbe jöhetnek. A nyugoti ellenőrző állomás vezetője Rizzo tanár, a keletie Dr. Pochettino; amannak területén 2415, emennek vidékén 7000 viharágyus állomás működött 1900-ban. Pochettino úgy tapasztalta, hogy az ágyuzásnak a felhőkre való hatásáról a legeltérőbb, sőt a legellenmondóbb állításoknak hódolnak az emberek; Rizzo pedig állítja, hogy neki sohasem volt alkalma megfigyelni, hogy a lövöldözés a felhőket feloszlatná, mit pedig sokan olyan sokszor tapasztalni véltek.

Egyéb nevezetes dologról is értesít még a két olasz tudós. Pochettino állítja, hogy a villám lövöldözés alatt is lecsapott a viharágyus telepre; Rizzo pedig azt mondja, hogy nem áll, mintha az elektromos jelenségek a lövőtelepen kevesbednének, mit tényekkel igazol is.

Azt hiszem, hogy nincs olyan tudós, talán ember sem, ki ne óhajtaná, hogy bár sikerülne a jégesőt ágyuzással kiküszöbölni a természet csapások sorsából; de attól tartok, hogy ellene most sem sikerül a védekezés, ép úgy nem, mint nem sikerült a XVIII. század végén s a XIX-iknek elején, mikor villámhárítókkal akarták a felhőket elektromosságtól megfosztani, hogy a jégeső képződését megakadályozzák. S bár egyes tudósok akkor is figyelmeztettek, hogy az elektromosság nem oka a jégesőnek s hogy lehetetlenség azt elvonni a jéges felhőkből, azért csak terjedt a ház s állították a meghegyezett szálfákat, csúcsaikat szalmakötéssel összekötve a talajjal. Majd sárgarézrel látták el a csúcsokat s a szalmakötéssel kendermadzagot huztak. Tudósok, gazdák egyaránt beleszóltak a dologban s gyűjtötték az adatokat épen úgy, mint most a jéghárítók hasznos és kevésbé hasznos voltáról, melyeket a mezőn felállítottak, néhol oly sűrűn, hogy pld. Predaglióban Brescia mellett 50—50 méter távolságra állott egy-egy szálfa s így a községben 1300 ilyen jéghárító nyújtotta a védelmet. S jóllehet a francia tudományos akadémia nevében Charles és Gay Lussac a jéghárítók hatástalan voltát hangoztatta, számuk csakhamar meghaladta az 1 milliót Franciaország, Svájc, Olaszország, Ausztria, Bajorország és a Rajna területén.

De mikor azután látták, hogy a jégeső ép úgy pusztított a védett, mint a nem védett területen; mikor meggyőződtek, hogy uemcsak védett, hanem a nem védett vidéken sem esett jég, lassanként abbahagytak a további kísérletezéssel.

Adja isten, hogy most jobb eredményt érjenek el!

---

Nyem. Sima Dávid könyvnyomdájában Gyöngyösön.